

רגע של צבע ירוק כברקת

תשעה שירים

מסינית: עינת מרבר־בר

וואנג וויי הוא אחד מהמשוררים הידועים ביותר מתקופת שושלת טאנג (618-907) הנחשבת לתור הזהב של השירה הסינית. וואנג וויי (שמו הפרטי וויי ושם משפחתו וואנג — הסינים נוהגים להקדים את שם המשפחה לשם הפרטי) נולד כנראה בשנת 699 למשפחה אריסטוקרטית בשאן־סי, ונפטר בסביבות גיל 60. כבר מגיל צעיר הצטיין בכשרון כתיבת השירה שלו ובנגינתו בכלי מיתר הנקרא פִּיפֶה. בגיל 20 בערך הוא עבר בהצטיינות את הבחינות הקיסריות לעבודה בשירות המדינה. עבודה כפקיד ממשל הייתה משאת נפש בסין העתיקה, וכדי לקבל משרה היה על המועמדים לעמוד בבחינות תובעניות שבדקו את ידיעותיהם ואת יכולות הכתיבה שלהם בהיסטוריה, פילוסופיה ושירה. במסגרת עבודתו כפקיד ממשל ידע וואנג וויי עליות ומורדות, שרד תהפוכות פוליטיות, והוצב במקומות שונים בסין — מעיר הבירה (באותה תקופה — צ'אנג־אן) ועד החזית בגבול הצפון־מערבי. היו שנים שבחר להתבודד באחוזתו שבלאן־טיאן ולכתוב שירה. אסופת שירים מפורסמת שכתב נקראת "שירי נהר הגלגל" או "שירי לאן־טיאן". בשירים קצרים אלה, בני ארבע שורות כל אחד, מתאר וואנג וויי עשרים מקומות שונים באחוזתו. ארבעת השירים הראשונים במבחר קטן זה לקוחים מ"שירי נהר הגלגל".*

וואנג וויי הצטיין בשירים המתארים רגע בטבע. נוכחות בני האדם בהם מועטה או לא קיימת. הוא למד צ'אן־בודהיזם (זרם של הבודהיזם שהתפתח בסין, נודע יותר במערב בגלגולו היפני בשם זן־בודהיזם) במשך כעשר שנים, וניתן לראות את השפעת הלך הרוח הבודהיסטי על שירתו.

מלבד היותו משורר ומוזיקאי, היה וואנג וויי גם צייר פורץ דרך בזמנו. הוא התמחה בציורי נוף, ובניגוד לבני־זמנו שציירו בצבעים, הוא צייר בעיקר בדיו שחור. "האסכולה הדרומית" של ציורי נוף בסין נוצרה בהשפעתו, והיא מאופיינת בשילוב של משיחות מכחול חזקות לצד מריחות דיו בהירות. ציוריו המקוריים לא שרדו, אך שרדו העתקים המיוחסים לו, תיאורים של ציוריו, ויצירות של ציירים שהושפעו ממנו. משורר ידוע בשם סו דונג־פו שחי כ־300 שנים אחרי וואנג וויי, אמר על אמנותו של וואנג וויי שיש ציור בשיריו, ושירה בציוריו.

עמ"ב

* תרגומים נוספים לכמה ממרובעיו של וואנג וויי ראו אור בתרגומו של דן דאור בגיליון 4 של "הו!", ספטמבר 2006.

מתחם המגנוליה

רכס חווא-דזה

הרי הסתיו עוצרים את האור הנותר,
צפור רודפת אחר חברתה.
רגע של צבע ירק כברקת,
אין מקום לערפלי השקיעה.

במעוף שאין לו קץ עוזבות הצפרים.
סתיו צובע שוב את שרשרת ההרים.
במעלה ובמורד רכס חווא-דזה,
היכן סופו של העצב הזה?

סוכה על גדת האגם

פרידה לשלום

בסירה הקלה מקבל פני אורח,
שט רגוע ננוח על פני האגם.
בחלון הספה שותים גביע יין,
צמחי לוטוס סביבנו במלא פריחתם.

נפרדנו לשלום בלב ההרים,
בשקיעה הגפתי את שער ביתי.
באביב הבא, כשהעשב יוריק,
התשוב לכאן חברי?

ביתן ביער החזרן

יושב לבדי בשלוח יער החזרן,
פורט על הצ'ין* ושורק מכל לבי.
עמק היער, אין יודעים שאני כאן,
ירח בהיר עולה לזרח אתי.

* צ'ין – כלי נגינה סיני עתיק בעל שבעה מיתרים.

פרידה מיואן-אר שנשלח לאן-שי

גֶּשֶׁם הַבֶּקֶר בְּוִי־צ'ֶ'נֶג מְלַחֵלֵח אֶת הָאֶבֶק הַדֶּק.
עֶרְבוֹת בּוֹכִיּוֹת בִּירֵק רַעֲנָן נִצְבוֹת לְצַד הַפְּנִדֶּק.
אֲנִי חֵבֵר יָקָר, רוֹקֵן עוֹד כּוֹס שֶׁכֶּר,
מִמָּעֵרֵב לְמָעֵבֵר יֵאָנֵג לֹא תִפְגַּשׁ חֲבֵר־עֵבֵר.

תשובה לסגן-המושל ג'אנג

בְּעֶרֶב יָמֵי כָּל חֶפְצִי הוּא שְׁלוֹה,
אֵינִי מְטַרְד עוֹד מִעֲנִינֵי דִיּוֹמָא.
מְטַפֵּל בְּעֶצְמִי מִבְּלִי לְתַכְנֵן לְעֵתִיד,
רִיק מִיִּדְעָה חוֹזֵר לִיעֵר הַיֵּשָׁן.
רוּחַ הָאֲרָנִים נוֹשֶׁבֶת, אֲנִי מַתִּיר אֶת אֲבִנֵּי.
יֶרֶחַ הָהָר מֵאִיר, אֲנִי פּוֹרֵט עַל הַצִּיָּן.
אֲדוֹנִי שׁוֹאֵל עַל עֲקֵרוֹנוֹת הַכְּשָׁלוֹן וְהַהֲצָלָחָה,
שִׁירַת הַדִּיגִים חוֹדֶרֶת לְעֶמֶק הַגָּדָה.

פרידה לשלום

אתה יורד מסוסה, אני מציע כוס יין,
שואל אותך לאן אתה ממשיך מכאן.
אתה אומר שאינך שבע רצון מעצמך
ושתחזור להתבודד בהר ג'ונג-נאן.
איני שואל עוד דבר כשאתה עוזב.
עננים לבנים מתמשכים עד אין קץ.

הגעת מכפר הולדתי*

אדוני, הגעת מכפר הולדתי,
ודאי בקיא אתה במתרחש בכפר.
שזיף-חרף צמח מול חלון מגלף,
ביום עזובה, ההנצו פרחיו?

* במקור אין לשיר זה שם משלו, הוא השני מתוך שלושת השירים שנקראים יחדיו "שירים שונים".